

700 μ. 1938

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ

Φρόσω Εύθυμιάδη

Στην Α' Πανελλήνιο Έκθεση Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν εἶδε γιὰ πρώτη φορά τὸ πολὺ κοινὸ μερικὰ ἔργα τῆς δίδας Φρόσως Εὐθυμιάδη, πού ἦταν ὡς τότε γνωστὴ σ' ἓνα στενὸ κύκλο καλλιτεχνῶν καὶ φιλοτέχνων. Ἦταν λίγα κεραμουργήματα, πέντε ἕξη μικρὰ ζῶα, ἓνα σχέδιο γιὰ συντριβάνι, ἓνα-δυὸ βάζα, ὅλα ἀπὸ πηλὸ ψημένο. Μερικὰ εἶχαν πλουτισθεῖ μ' ἓνα διακοσμητικὸ ἐπίχρισμα μὲ λεπτοὺς χρωματικούς τόνους. Ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἄρεσαν καὶ προκάλεσαν καὶ τοῦ κοινοῦ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴ τῆς κριτικῆς. Ὑπακούοντας σὲ μιὰ βαθυτέρη ἀνάγκη νὰ μελετήσω πλατύτερα τὴν καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση τῆς νεαρῆς καλλιτέχνιδας ἐδέχθηκα πρόθυμα τὴν εὐγενικὴ τῆς πρόσκληση νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ἀτελιέ τῆς καὶ ὁμολογῶ πὼς δὲν ἔμεινα ἀπλῶς ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐπιθυμίας μου αὐτῆς, ἀλλὰ ἔφυγα μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς τὸ πλούσιον αὐτὸ ταλέντο κρύβει μέσα του ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς κατακτήσεως τῆς μεγάλης τέχνης. Νομίζω πὼς ἡ «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις», σὰν φιλολογικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικὸ μὲ ἀνώτερη πνοὴ ἀλλὰ πρὸ πάντων σὰν ὄργανο παρακολουθήσεως τῆς γυναικείας δραστηριότητος στὴν περιοχὴ τῆς Τέχνης, ἀξίζει ν' ἀπασχολήσῃ λίγο χῶρον του γιὰ τὴν ἀξιόλογον αὐτὴν ἐργασία, πού εἶναι μεστὴ ἀπὸ πλαστικὰς ἀρετὰς, ἀπὸ ὑποσχέσεις κι' ἀπὸ προεκτάσεις.

Κινημένη ἀπὸ ἔνθεον ζῆλον στὴν ὡραία καὶ τόση δύσκολη τέχνη τῆς κεραμεικῆς καὶ τῆς πηλογλυπτικῆς, τέχνη πού οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν ἀνυψώσει στὸ ἐπίπεδον τῆς γλυπτικῆς, κατῳρθώσε, ὑπερικώντας ἄπειρα ἐμπόδια, νὰ ταξιδέψῃ στὸ ἐξωτερικὸ καὶ νὰ τὴν σπουδάσῃ μὲ μακροχρόνια παραμονὴ στὴν περίφημη εἰδικὴ σχολὴ τῆς Βιέννης. Ἐκεῖ δὲν ἐφρόντισε μόνον νὰ καλλιεργήσῃ τὴν αἰσθητικὴν τῆς ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσδύσῃ στὰ μυστήρια τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπιτημονικῆς τῆς τελειοποιήσεως. Τονίζω ξεχωριστὰ τὸ τελευταῖον αὐτὸ σημεῖον πού εἶναι σημαντικώτατον. Γιατὶ χωρὶς τὴν τεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ κατάρτιση κάθε κεραμοῦργημα πάει χαμένο. Ἡ ζωὴ του εἶναι ἐφήμερη καὶ σίγουρη ἡ φθορὰ του. Οὔτε εἶναι τόσο εὐκόλον στὸν καθένα νὰ μάθῃ τὰ τεχνικὰ μυστικὰ τῆς ἀγχειοπλαστικῆς κι' οὔτε τὰ διδάσκουν ἔτσι ἀπλᾶ σ' ὅλους, σὲ καμμιά σχολή. Ἀφίνουν τοὺς σπουδαστὰς νὰ τὰ κατακτήσουν μὲ τὴν ἐπίμονον θέλησιν, τὴν παρατήρησιν, τὴν προσωπικὴν πείραν.

Ὡπλισμένη μὲ ὅλες τὶς τεχνικὰς γνώσεις, μὲ

τὴν πλούσιον αἰσθητικὴν μόρφωση καὶ μὲ τὸ δυνατό τῆς ταλέντον ἡ δις Εὐθυμιάδη ἤρθε στὴν Ἑλλάδα γεμάτη ὄνειρα γιὰ μιὰ ξεχωριστὴ καλλιτεχνικὴ καριέρα. Δυστυχῶς ἀντίξοες περιστάσεις δὲν τῆς ἐπιτρέπουν νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸν εἰδικὸ κλίβανον πού εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ τὴν στερεοποίησιν τῶν καλλιτεχνημάτων. Κι' ἀγωνίζεται, τρέχει, ὑποχρεώνεται δεξιὰ κι' ἀριστερὰ γιὰ νὰ ψῆσῃ μερικὰ κομμάτια, χάνει πότε πότε κανένα πού σπάζει στὴ μεταφορὰ σπάζοντας μαζί καὶ μιὰ χορδὴ ἀπὸ τὴν αἰολικὴν ἄρπα τῆς ψυχῆς τῆς. Καὶ ρωτᾷ — ρωτᾷμε καὶ μεῖς — μὲ ἀγωνία: δὲν θὰ βρεθεῖ λοιπὸν ἓνας πλούσιος φιλότεχνος, ἔστω κι' ἓνας ἐπιχειρηματίας, ἀλλὰ ἐπιχειρηματίας καλοπροαίρετος, λογικὸς, κάπως ὀλιγαρκῆς, πού νὰ θελήσῃ κερδίζοντας ἱκανοποιητικὰ νὰ τὴν ἐνισχύσῃ, νὰ τῆς δώσῃ τὰ μέσα νὰ δουλέψῃ, προσφέροντας ἔτσι καὶ πολύτιμη ὑπηρεσίαν ὅχι μόνον στὴν ἴδια ἀλλὰ καὶ στὸν τόπον αὐτὸ πού εἶναι ἀπὸ τοὺς πῶς καθυστερημένους τοῦ κόσμου στὸ εἶδος τοῦτο, πού τόσο τὸν ἐδόξασε στὴν ἀρχαιότητα;

Τὰ κεραμουργήματα τῆς δίδας Εὐθυμιάδη τὰ διακρίνει μιὰ πρωτοτυπία ἐντελῶς αὐθόρμητη, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε ἐκζήτηση καὶ μιὰ πλαστικὴ χάρις ἀπὸ τὶς σπανιώτερες. Τὰ ζῶα τῆς ἔχουν κίνηση, ὁμορφίαν, παλμό, ἓναν παλμὸν τόσο δυνατό πού τοὺς ἀφαιρεῖ κάθε τι στατικὸν καὶ τὰ κάνει νὰ ζωντανεύουν μπροστὰ μας. Οἱ ἀνθρώπινες φιγούρες εἶναι τὸ ἴδιον ζωντανές, σφριγηλές κι' ὁμῶς ἀπαλλαγμένες ἀπὸ κάθε κουραστικὴ λεπτομέρεια, ἀπὸ κάθε κοινοτοπία φωτογραφικὴ. Τὰ διακοσμητικὰ τῆς στοιχεῖα πλούσια καὶ καλλιτεχνικά, εἶναι ἀληθινὰ εὐρήματα. Τὰ πιάτα, τὰ βάζα τῆς, τὰ φλυτζάνια, τὸ πλῆθος τῶν σκευῶν τοῦ σπιτιοῦ εἶναι καμωμένα σὲ φόρμες πρωτότυπες καὶ συνδυάζουν τὴν καλλιτεχνικὴν ἐμφάνισιν μὲ τὴν εὐκολίαν, τὸ βολικὸν στὴ χρῆσιν. Σὲ μερικὰ γλυπτικὰ τῆς ἔργα παρουσιάζει τὶς ἀρετὰς ἑνὸς ἀξιόλογου φυσιογνωμιστῆ.

Ἐλπίζω πὼς ἡ δις Εὐθυμιάδη θὰ κατορθώσῃ νὰ παρουσιάσῃ συγκεντρωμένον τὸ ἔργον τῆς τὸ φθινόπωρον σὲ μιὰν ἀτομικὴν ἐκθεσιν. Τότε οἱ ἀναγνώστες θὰ δικαιώσουν τὸν ἐνθουσιασμόν μου γιὰ τὴν σεμνὴ καὶ ἐμπνευσμένην αὐτὴν καλλιτέχνιδαν καὶ ἴσως νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ τὸ ὄνειρόν τῆς νὰ ἐγκατασταθεῖ σ' ἓνα εἰδικὸν ἐργαστήριον καὶ ν' ἀφίσῃ ἐλεύθερον τὸ ταλέντον τῆς νὰ ξεχυθεῖ σὰν ἓνας πίδακας δροσεροῦ καὶ ὀλόφωτος.